

Warszawa, 3 stycznia 2023 r.

WOJEWODA MAZOWIECKI

WK-I.431.1.67.2022

Pan
Jan Sugajski
Wójt Gminy Rościszewo

Urząd Gminy Rościszewo
ul. Armii Krajowej 1
09-204 Rościszewo

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o wojewodzie i administracji rządowej w województwie¹ oraz art. 6 ust. 4 pkt 3 ustawy o kontroli w administracji rządowej², kontrolerzy Mariola Wajszczak – starszy inspektor wojewódzki oraz Hanna Makówka – specjalista w Wydziale Kontroli Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie, przeprowadzili w dniach od 4 do 14 lipca 2022 r., kontrolę problemową w Urzędzie Gminy w Rościszewie, z siedzibą przy ul. Armii Krajowej 1.

Kontrolą objęto stan realizacji zadania z zakresu administracji rządowej w przedmiocie działalności urzędu stanu cywilnego w okresie od 1 stycznia 2021 r. do 13 czerwca 2022 r.

Nawiązując do projektu wystąpienia pokontrolnego z 30 listopada 2022 r., do którego nie wniesiono zastrzeżeń, przekazuję Panu Wójtowi wystąpienie pokontrolne.

---

¹ Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz. U. z 2022 r. poz. 135, ze zm.).

² Ustawa z dnia 15 lipca 2011 r. o kontroli w administracji rządowej (Dz. U. z 2020 r. poz. 224).

W kontrolowanym okresie dokonano rejestracji 23 aktów małżeństw i 49 aktów zgonów, 3 czynności przeniesienia do rejestru stanu cywilnego treści zagranicznego dokumentu stanu cywilnego, 1 czynności rejestracji zdarzenia, które nastąpiło poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w państwie, w którym nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego i 3 czynności uzupełnienia aktu stanu cywilnego. Ponadto wydano 384 odpisy aktów stanu cywilnego.

W kontrolowanym okresie nie dokonano rejestracji urodzenia ani czynności sprostowania aktu stanu cywilnego, odtworzenia zagranicznego dokumentu stanu cywilnego, nie wydano decyzji o odmowie dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego, decyzji wydanych na podstawie ustawy o zmianie imienia i nazwiska³, ani decyzji w sprawie umorzenia postępowania dotyczącego rejestracji stanu cywilnego, jak również zaświadczeń stwierdzających możliwość zawarcia związku małżeńskiego zgodnie z polskim prawem, zaświadczeń o stanie cywilnym, zaświadczeń o zamieszczonych lub niezamieszczonych w rejestrze stanu cywilnego danych dotyczących wskazanej osoby ani zaświadczeń o nieposiadaniu księgi stanu cywilnego.

Badaniu poddano 5 aktów małżeństwa, w tym: 2 akty sporządzone po zawarciu małżeństwa przed Kierownikiem Urzędu Stanu Cywilnego i 3 akty sporządzone po zawarciu małżeństwa przed duchownym, w sposób określony w art. 1 § 2 i 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego⁴, 5 aktów zgonu, 1 rejestrację zdarzenia, które nastąpiło poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w państwie, w którym nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego, 3 czynności przeniesienia do rejestru stanu cywilnego treści zagranicznego dokumentu stanu cywilnego oraz 3 czynności uzupełnienia aktu stanu cywilnego⁵.

Rejestracji stanu cywilnego w rejestrze stanu cywilnego dokonywał w poddanych kontroli przypadkach kierownik, zgodnie z właściwością określoną w art. 9 ust. 1 oraz art. 13 ust. 1 i 2 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego⁶, uwierzytelniając akty stanu cywilnego przez złożenie podpisu elektronicznego weryfikowanego za pomocą certyfikatu wydanego przez ministra cyfryzacji.

Poddane badaniu akty stanu cywilnego oznaczone zostały oddzielenie dla każdego rodzaju zdarzenia i odrębnie dla każdego roku kalendarzowego, zgodnie z wymogiem art. 19 ust. 1 p.a.s.c. Oznaczenia aktów stanu cywilnego zostały nadane przez system teleinformatyczny, zgodnie

---

³ Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie imienia i nazwiska (Dz. U. z 2021 r. poz. 1988).

⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359).

⁵ Oznaczenia aktów stanu cywilnego poddanych badaniu wskazano w arkuszach ustaleń kontroli, które dołączono do akt.

⁶ Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. z 2022 r. poz. 1681, ze zm.), dalej: p.a.s.c.

z zasadami określonymi w § 42 ust. 2 rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego⁷.

Objęte kontrolą akty małżeństwa oraz zgonu zawierały wymagane dane, określone, odpowiednio, w art. 88 ust. 1 oraz art. 95 ust. 1 p.a.s.c. i sporządzone zostały na podstawie wymaganych dokumentów, wymienionych w art. 87 ust. 1 i 3 oraz art. 92 ust. 2 p.a.s.c., z zachowaniem terminów określonych w art. 86 ust. 1 i 3 oraz art. 92 ust. 1 p.a.s.c.

Przy poddanych kontroli aktach dokonywane były adnotacje, dołączane wzmianki dodatkowej zamieszczone zostały przypiski, określone w art. 24 ust. 1, art. 25 oraz § 12-14 rozporządzenia w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego.

Czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego polegające na uzupełnieniu, rejestracji zdarzenia, które nastąpiło poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, w państwie, w którym nie jest prowadzona rejestracja stanu cywilnego oraz przeniesienia do rejestru stanu cywilnego treści zagranicznego dokumentu stanu cywilnego – dokonano w formie czynności materialno-technicznej, zgodnie z art. 37 ust. 3, art. 99 ust. 1 oraz art. 105 ust. 1 p.a.s.c. W przypadku aktów stanu cywilnego sporządzonych na podstawie art. 99 i 104 p.a.s.c., kierownik USC zamieścił adnotację informującą o okolicznościach i podstawie rejestracji aktów, zgodnie z wymogiem określonym w art. 23 oraz art. 105 ust. 1 p.a.s.c.

Po dokonaniu poddanych kontroli czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego wydawano za pokwitowaniem, w każdym wymagającym tego przypadku, odpis aktu stanu cywilnego, odpowiednio: skrócony lub zupełny.

Akta zbiorowe do poddanych kontroli aktów małżeństwa i zgonu, prowadzone są w formie papierowej, w porządku chronologicznym, a także zawierają dokumenty stanowiące podstawę dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego. W aktach zbiorowych aktów małżeństwa znajdują się zapewnienia o braku okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa oraz zaświadczenie stwierdzające brak okoliczności wyłączających zawarcie małżeństwa i zaświadczenie wydane przez duchownego, o którym mowa w art. 8 § 2 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego albo protokół przyjęcia przez kierownika urzędu stanu cywilnego oświadczeń o wstąpieniu w związek małżeński, zaś w aktach zbiorowych do aktów zgonu – karta zgonu oraz protokół zgłoszenia zgonu.

---

⁷ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 9 lutego 2015 r. w sprawie sposobu prowadzenia rejestru stanu cywilnego oraz akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego (Dz. U. z 2016 r. poz. 1904).

Ponadto ustalono, że księgi stanu cywilnego oraz dokumenty stanowiące akta zbiorowe rejestracji stanu cywilnego są przechowywane w odpowiednich warunkach i są właściwie zabezpieczone, z zachowaniem wymogów określonych w art. 27 ust. 1 i 2 p.a.s.c.

Stwierdzono, że wysokość pobranej opłaty skarbowej za sporządzenie poddanych kontroli aktów małżeństwa, wydanie odpisu zupełnego aktu stanu cywilnego po dokonanych czynnościach uzupełnienia, rejestracji zdarzenia, które nastąpiło poza granicami RP i transkrypcji była zgodna z określoną w części I ust. 1 oraz w części II ust. 1 pkt 6, 7 i 10 załącznika do ustawy o opłacie skarbowej⁸.

Stwierdzono także, że osoba zatrudniona na stanowisku kierownika urzędu stanu cywilnego spełniała na dzień objęcia tego stanowiska wymogi, w zakresie wykształcenia i zatrudnienia, określone w art. 8 ust. 1 p.a.s.c.

W wyniku kontroli stwierdzono następujące uchybienia:

- w aktach zbiorowych aktów małżeństw i transkrybowanego aktu urodzenia znajdowały się dodatkowe dokumenty niewynikające z przepisów prawa, tj.:
  - w przypadku wszystkich badanych spraw dotyczących sporządzania aktów małżeństw, w wyniku zawarcia małżeństwa przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, w aktach zbiorowych znajdowały się protokoły z przyjęcia oświadczeń o nazwiskach noszonych po zawarciu małżeństwa⁹. Wskazać należy, że zgodnie z art. 87 ust. 2 p.a.s.c. nazwisko, które każdy z małżonków będzie nosił po zawarciu małżeństwa oraz zgodne oświadczenie w sprawie nazwiska dzieci zrodzonych z tego małżeństwa zawarte są w protokole oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński sporządzanym przez kierownika urzędu stanu cywilnego podczas zawierania związku małżeńskiego i podpisanym przez małżonków,
  - w przypadku 1 aktu urodzenia sporządzonego w trybie transkrypcji, określonym w art. 104 p.a.s.c. znajdowało się oświadczenie o stanie cywilnym matki w chwili urodzenia dziecka (ze wskazaniem zaznaczenia odpowiednio: panna, pozostaje w związku małżeńskim, rozwiedziona, wdowa). Wskazać należy, że ustawa p.a.s.c. nie nakłada obowiązku składania przez matkę dziecka, którego akt jest transkrybowany, oświadczenia o jej stanie cywilnym w chwili urodzenia dziecka.

---

⁸ Ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (Dz. U. z 2022 r. poz. 2142, ze zm.).

⁹ Dokument był sporządzany dodatkowo podczas składania przez nupturientów oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński.

- Ponadto w przypadku wszystkich badanych spraw rejestracji małżeństw zawartych przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego, w aktach spraw znajdował się dokument potwierdzający ustalenie terminu ślubu, podpisany przez nupturientów¹⁰. W wyjaśnieniu Kierownik USC wskazała „(...) *poprosiłam nupturientów o napisanie dokumentu potwierdzającego datę i godzinę ślubu. Dokument ten wyklucza pomyłkę i usuwa wątpliwości, co do terminu ślubu (...)*”. Przyjęty sposób postępowania kreuje obowiązki niewynikające z przepisów prawa;
- w 3 przypadkach, w aktach urodzenia małżonków osoby zmarłej zamieszczono przypisek o ustaniu małżeństwa z powodu śmierci współmałżonka, podczas gdy w 2 przypadkach osoby zmarłe pozostawały w chwili śmierci w stanie wdowieństwa i ich małżeństwa ustały wcześniej na skutek śmierci jednego z małżonków¹¹, natomiast w 1 przypadku w chwili śmierci zmarły pozostawał w stanie rozwiedzionym, gdyż małżeństwo zawarte ze zmarłym ustało wcześniej na skutek orzeczonego rozwodu. Jednocześnie w zamieszczonym przypisku wskazano błędną datę zgonu zmarłego, tj. 06.06.2022 r. zamiast 05.06.2022 r.¹². W tym miejscu zauważyć należy, że w sytuacji, gdy do aktu urodzenia małżonka dołączony został wcześniej przypisek o ustaniu małżeństwa, nieprawidłowym jest dołączanie kolejnego przypisku o ustaniu małżeństwa na skutek śmierci. Powyższe stanowi naruszenie art. 25 p.a.s.c., który stanowi „(...) *Sporządzając akt stanu cywilnego (...) zamieszcza się przypiski przy innych aktach stanu cywilnego dotyczących tej samej osoby*”;
  - 1 księga akt stanu cywilnego, zawierająca akty urodzenia, małżeństwa i zgonów¹³ wraz z aktami zbiorowymi do niej – nie została przekazana do archiwum państwowego, pomimo upływu terminu na dokonanie tej czynności. Zaniechaniem powyższym naruszono wymóg określony

---

¹⁰ Dokument był składany w dniu złożenia przez nupturientów zapewnienia o braku okoliczności wyłączeniowych zawarcie małżeństwa.

¹¹ W toku kontroli zamieszczone przypiski zostały usunięte.

¹² Zgodnie z wyjaśnieniem Kierownika USC „(...) *Przypisek o zgonie męża został wysłany do AU byłej małżonki w celach informacyjnych. Idąc w ślad za tym chodziło o to, że skoro była żona zawarła kolejne małżeństwo, mogłaby zawrzeć również ślub konkordatowy. W związku z tym mogłaby otrzymać zaświadczenie o zamieszczonych lub nie zamieszczonych przypiskach dotyczących swojego aktu urodzenia i przedłożyć u księdza, co w świetle prawa kościelnego czyni ją osobą wolną. Gdyby ten przypisek nie był zamieszczony musiałaby wziąć odpis aktu zgonu byłego męża, co się wiąże z wykazaniem przez nią interesu prawnego oraz z dodatkowymi kosztami. Treść przypisku została wygenerowana przez system błędnie, informując, że małżeństwo ustało wskutek śmierci męża, co jest nieprawidłowe, ponieważ małżeństwo ustało wskutek rozwiązania przez rozwód. Przypiski są wpisywane za pośrednictwem aplikacji „Źródło”, która pozwala na dokonanie wyboru jego rodzaju i treści, ale nie daje możliwości jego edytowania i modyfikacji. Z punktu widzenia technicznego nie mamy możliwości poprawienia treści tego przypisku. Przypiski nie są ujawniane w odpisach skróconych jak i pełnych wydawanych z rejestru stanu cywilnego. Błędną datę zgonu byłego męża wpisano w treści przypisku w wyniku manualnej pomyłki pracownika, który działał pod presją czasu. W dniu 06.07.2022 r. powyższa data została poprawiona*”.

¹³ Dotyczy księgi zawierającej akta stanu cywilnego sporządzone w 1919 r.

w art. 129 ust. 3, w związku z ust. 1 i 2 p.a.s.c., zgodnie z którym księgi stanu cywilnego prowadzone przed dniem wejścia w życie obowiązującej ustawy p.a.s.c., dla których po dniu jej wejścia w życie upłył okres przechowywania, przekazuje się do właściwego archiwum państwowego w ciągu 2 lat po upływie terminu ich przechowywania, który wynosi dla ksiąg urodzeń 100 lat, a ksiąg małżeństw i zgonów – 80 lat.

Przedstawiając powyższe informuję, że realizację zadania w zakresie działalności urzędu stanu cywilnego ocenia się **pozytywnie pomimo stwierdzonych uchybień**.

Mając na uwadze powyższe ustalenia, zobowiązuję Wójta Gminy Rościszewo do podjęcia działań w celu wyeliminowania stwierdzonych uchybień, a w szczególności do:

- zaprzestania żądania składania dodatkowych dokumentów niewynikających z przepisów prawa, podczas przyjmowania przez nupturientów oświadczenia o wstąpieniu w związek małżeński oraz przy sporządzaniu transkrypcji aktu urodzenia,
- dokonywania prawidłowych przypisków w aktach urodzenia, dokonywanych w związku ze śmiercią osoby oraz wprowadzania w nich właściwej daty zgonu,
- przekazywania ksiąg stanu cywilnego do archiwum państwowego, w terminie określonym w art. 129 ust. 3 p.a.s.c.

Przedstawiając powyższe informuję, że zgodnie z art. 48 ustawy o kontroli w administracji rządowej od wystąpienia pokontrolnego nie przysługują środki odwoławcze oraz zobowiązuję Pana Wójta na podstawie art. 49 ww. ustawy do przekazania, w terminie 14 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, pisemnej informacji o sposobie wykonania zaleceń, wykorzystaniu wniosków pokontrolnych lub przyczynach ich niewykorzystania albo o innym sposobie usunięcia stwierdzonych nieprawidłowości.

Z up. WOJEWODY MAZOWIECKIEGO

Artur Subda

Dyrektor Wydziału Kontroli